

**UCHWAŁA NR XXVI/122/2013
RADY GMINY PAPOWO BISKUPIE**

z dnia 6 marca 2013 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodzin na lata 2013 – 2015

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2001.142.1591; zm.: Dz.U. z r.2002 Nr 23, poz.220, Nr 62, poz.558, Nr 113, poz.984, Nr 214, poz.1806; z r.2003 Nr 80, poz.717, Nr 162, poz.1568; z r.2002 Nr 153, poz.1271; z r.2004 Nr 102, poz.1055, Nr 116, poz.1203; z r.2002 Nr 214, poz.1806; z r.2005 Nr 172, poz.1441; z r.2006 Nr 17, poz.128; z r.2005 Nr 175, poz.1457; z r.2006 Nr 181, poz.1337; z r.2007 Nr 48, poz.327, Nr 138, poz.974, Nr 173, poz.1218; z r.2008 Nr 180, poz.1111, Nr 223, poz.1458; z r.2009 Nr 52, poz.420, Nr 157, poz.1241; z r.2010 Nr 28, poz.142 i 146, Nr 106, poz.675, Nr 40, poz.230; z r.2011 Nr 117, poz.679, Nr 134, poz.777, Nr 21, poz.113, Nr 217, poz.1281, Nr 149, poz.887; z r.2012, poz.567; z r.2013, poz.153), oraz art.176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U.2013.135; zm.: Dz.U. z r.2013, poz.154)

Rada Gminy uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjąć Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2013-2015, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Papowo Biskupie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie do Uchwały Nr XXVI/122/2013

Rady Gminy Papowo Biskupie

z dnia 6 marca 2013 r.

Z dniem 1 stycznia 2012 weszła w życie ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Obowiązek przyjęcia niniejszej uchwały wynika wprost z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. W art.176 w/w ustawy określone są zadania własne gminy, do których należy min: opracowanie i realizacji 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Celem Gminnego programu Wspierania Rodziny w Papowie Biskupim jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu swoich funkcji, związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci, jak i również profilaktyka środowiska lokalnego w zakresie promowania społecznie pożądanego modelu rodziny przy ścisłej współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną. W związku z powyższym podjęcie niniejszej uchwały jest uzasadnione.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZIN na lata 2013 - 2015

I. Wstęp

Rodzina jest podstawową grupą społeczną istniejącą od najdawniejszych czasów.

Już Arystoteles wskazywał na jej priorytetową rolę w życiu społecznym, twierdząc, że rodzina jest „soczewką”, w której odzwierciedla się całe społeczeństwo. August Comte z kolei uważał rodzinę za najważniejszą „podstawową grupę społeczną, na której opiera się całe społeczeństwo”.

Rodzina bardzo intensywnie uczestniczy w przemianach społecznych – ulega przemianom pod wpływem czynników zewnętrznych oraz w trakcie swych przemian sama wpływa modyfikująco na zewnętrzne układy społeczne, a wpływy te bywają niejednokrotnie bardzo istotne i nie sposób nie brać ich pod uwagę.

W obrębie określonego typu środowiska społecznego występują w większości rodzin zbliżone warunki wychowawcze. Wynikają one z tradycji, jednakowej dla wszystkich mieszkańców danego środowiska, oraz z uwarunkowań społeczno-ekonomicznych. Biorąc po uwagę poziom funkcjonowania wychowawczego rodzin zamieszkujących określone środowisko, wyróżnia się pięć różnych kategorii rodziny:

- a) rodzina normalna;
- b) rodzina wzorowa;
- c) rodzina wydolna wychowawczo;
- d) rodzina niewydolna wychowawczo;
- e) rodzina patologiczna.

Ad a) **rodzinę normalną** określamy jako rodzinę zawierającą jak najwięcej, a w miarę możliwości cały zespół cech typowych, najczęściej występujących w rodzinach zamieszkujących określone środowisko. Rodzina taka posiada szereg elementów wychowawczych, które w danym środowisku występują najczęściej. To taka rodzina, która stwarza przez swoją działalność warunki sprzyjające prawidłowemu rozwojowi psychicznemu i fizycznemu dzieci, niesprzecznemu z ogólnospołecznym kierunkiem wychowania.

Ad b) **rodzina wzorowa** stwarza swym dzieciom najlepsze warunki wychowawcze w stosunku do innych kategorii rodzin zamieszkujących dane środowisko, wskazując dążność do stałego podnoszenia poziomu wychowawczego. Poszczególne elementy działalności wychowawczej tej rodziny są wyższe, o większym nasileniu, niż to mające w rodzinie normalnej.

Ad c) **rodzina wydolna wychowawczo** charakteryzuje się tym, że warunki wychowawcze bywają tam niekiedy zachwiane, podobnie jak jej ogólne funkcjonowanie.

Występują tam dorywczo niedomagania i odchylenia we wszystkich elementach działalności wychowawczej. Mimo tych zakłóceń, czyni ona wysiłki, żeby swoją niepewną chwilowo sytuację poprawić. Jest w niej poczucie odpowiedzialności za wychowanie dzieci. Towarzyszą jej „normalne” kłopoty i konflikty, które jednak samodzielnie pokonuje bez interwencji z zewnątrz.

Ad d) **rodzina niewydolna wychowawczo**, w której dochodzi często do zaburzeń we współżyciu rodzinnym, co wiąże się na ogół z niepowodzeniem życiowym poszczególnych członków rodziny. Funkcjonowanie wychowawcze tej rodziny jest także nieodpowiednie. Uwidacznia się to przede wszystkim w stałych konfliktach rodziny ze szkołą. Brak jest w niej jakichkolwiek planów życiowych, żyje się w niej „z dnia na dzień”. Aspiracje życiowe rodziców i innych członków rodziny są na ogół małowartościowe społecznie lub nierealne. Większość elementów działalności wychowawczej rodziny wyraźnie odbiega od poziomu rodziny normalnej. Są to często rodziny niekompletne (śmierć jednego z rodziców, rozwód, porzucenie) lub kompletne, ale współżycie małżonków jest tam na krawędzi rozbitcia. Czynniki ekonomiczne są tam z reguły bardzo trudne, ale może się zdarzyć, że rozłam więzi rodzinnej następuje z nadmiaru środków materialnych lub nieracjonalnego ich użytkowania. Niekiedy ten typ rodziny jest już wymiarem znacznego ryzyka społecznego.

Ad e) **rodziny patologiczne** stanowią margines każdego społeczeństwa. Zaliczamy do nich rodziny, których członkowie pozostają w stałej kolizji z prawem i moralnością. W rodzinach tych następuje trwały rozkład współżycia wewnątrz rodziny, faktyczne zerwanie więzi rodzicielskiej i małżeńskiej. Rodzina ta jest też w trwałym konflikcie z działalnością wychowawczą szkoły. Brak jest w niej z reguły stałych podstaw ekonomicznych. Prawie wszystkie elementy działalności wychowawczej rodziny odbiegają znacznie od poziomu tych, które reprezentuje rodzina normalna. Są to najczęściej rodziny o skumulowanych czynnikach patogennych. Czego konsekwencją dla dzieci jest dziedziczenie stanu położenia społecznego rodziny - niejako powtarzanie drogi życiowej swych rodziców.

II. Problemy rodzin dysfunkcyjnych w Gminie Papowo Biskupie

Z bieżącej pracy i obserwacji rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Papowie Biskupim. wynika, że z nieprawidłowym funkcjonowaniem rodziny wiążą się takie zjawiska jak alkoholizm, przemoc i znęcanie się nad członkami rodziny, rozwody, sieroctwo społeczne, przestępczość, ubóstw i bezrobocie, brak właściwej opieki rodzicielskiej i ogólnie nieporadność życiowa, nieprzystosowanie społeczne dzieci i młodzieży – czyli kłopoty w szkole, przestępczość i demoralizacja wśród nieletnich. Spośród wymienionych jedne mogą być przyczynami, a inne skutkami np. alkoholizm jednego z członków rodziny.

Występuje szereg czynników, które zaburzają prawidłowe funkcjonowanie rodziny, a tym samym warunkują jej bezradność w sprawach wychowawczych. Można je podzielić na grupy:

- czynniki ekonomiczno-społeczne: wielkość rodziny i jej struktura, pochodzenie społeczne rodziców, źródła utrzymania rodziny, sprawowanie opieki materialnej nad dziećmi, podział pracy i ról w rodzinie,
- czynniki kulturalne: wykształcenie rodziców, wzory kulturowe i wychowawcze uznawane przez rodzinę, sposoby spędzania czasu wolnego przez członków rodziny, stosunek rodziców do nauki szkolnej dzieci i ich przyszłego zawodu, stosunek członków rodziny do tradycji i nowości,
- czynniki psychopedagogiczne: atmosfera środowiska rodzinnego, charakter stosunków pomiędzy rodzicami oraz między rodzicami a dziećmi, charakter kontroli rodziców nad dzieckiem, stosowanie środków wychowawczych.

Ważne jest, aby rodzina posiadała umiejętności rozwiązywania różnorodnych problemów.

Niestety, niektóre rodziny nie posiadają wystarczających predyspozycji, by same mogły poradzić sobie w trudnej sytuacji. Mówi się wówczas o bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, czyli o trudnościach w realizacji funkcji wobec dzieci. Warto zaznaczyć, że

nieporadności rodziców na gruncie wychowania bardzo często towarzyszą inne zaburzenia życia rodzinnego, jak: rozluźnienie więzi między jej członkami, zła atmosfera, niewłaściwe metody wychowawcze, niemożność sprostania kłopotom materialnym, problemy alkoholowe oraz inne dysfunkcje.

Wśród najważniejszych zagrożeń dla rodziny w Gminie Papowo Biskupie wymienić należy między innymi:

- ubóstwo, tj. brak zabezpieczenia podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych dzieci pozostających w rodzinie, przekładające się na tzw. „wychowanie w ubóstwie”,
- bezrobocie, które prowadzi do dysfunkcji życia osobistego, rodzinnego i społecznego, rzutuje na poziom życia i rozwój całego społeczeństwa,
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- niepełnosprawność w rodzinie,
- uzależnienia w rodzinie; powodujące konflikty małżeńskie, problemy z prawem, niestabilność finansowa, kłopoty z pracą i zdrowiem, zaburzony system rodzinny (złamanie spójności i komunikacji w rodzinie),
- nieobecność rodziców (migracje zarobkowe),
- długotrwałe choroby,
- wielodzietność,
- samotne wychowywanie dzieci,

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego jest problemem zauważalnym na terenie Gminy Papowo Biskupie.

Jednakże najpoważniejszym problemem społecznym gminy są rodziny, które należy zdefiniować, jako niewydolne wychowawczo. Uwidacznia się to przede wszystkim w stałych konfliktach między członkami rodziny, ze szkołą i środowiskiem. W rodzinach tych brak jest planów życiowych, a żyje „z dnia na dzień”. Aspiracje życiowe rodziców i innych członków rodziny są na ogół małowartościowe społecznie lub nierealne.

III. Podstawy prawne programu

Pomoc dziecku i rodzinie jest zadaniem własnym obowiązkowym samorządu gminnego. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887) w art. 176 pkt nakłada na gminy między innymi obowiązek opracowania i realizacji gminnych programów wspierania rodziny.

Obowiązki gminy wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu swojej funkcji przez:
 - a) zapewnienie jej wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- 4) finansowanie:
 - a) kosztów szkolenia dla rodzin wspierających,
 - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy rodzinie ponoszonych przez rodzinę wspierającą,

- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka i w placówkach, tj.
 - a) 10% wszystkich wydatków w pierwszym roku pobytu dziecka
 - b) 30% wszystkich wydatków w 2 roku pobytu dziecka
 - c) 50% wszystkich wydatków w 3 roku pobytu dziecka w pieczy zastępczejGmina ponosi te wydatki, gdy dziecko zostało umieszczone w rodzinie zastępczej, w rodzinnym domu dziecka lub placówce od 01.01.2012r.
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywania ich wojewodzie,
- 7) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji dot. zaległości rodziców dziecka, które zobowiązani są ponosić za umieszczenie ich dziecka w pieczy rodzinnej.

Zgodnie z w/w ustawą rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wójt zapewnia wsparcie.

Wsparcie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Również ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004 r., Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.) w art. 3 określa, że pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Katalog zadań gminy w obszarze pomocy społecznej zawiera art. 17 – 18 ustawy o pomocy społecznej. Wśród najważniejszych wymienić należy:

- 1) obowiązek udzielania schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- 2) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych i celowych,
- 3) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi z matką, ojcem lub rodzeństwem,
- 4) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania,
- 5) prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo- wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- 6) dożywianie dzieci,
- 7) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze
- 8) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach,
- 9) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Przepisami i dokumentami, które poza ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawą o pomocy społecznej chronią rodzinę są:

- 1) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356, ze zm.),
- 2) ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 ze zm.),
- 3) ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2009 r. Nr 1 poz. 7 ze zm.),
- 4) ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.),

- 5) ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485 ze zm.),
- 6) ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2008r. Nr 69, poz. 415 ze zm.),
- 7) ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2011r. Nr 43, poz. 225),
- 8) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 1994r. Nr 111, poz.535 ze zm.),
- 9) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011r. Nr 127, poz.721),
- 10) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2010r. Nr 234, poz. 1356),
- 11) Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych do 2016r.

V. Cel główny programu

Stworzenie systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu swoich funkcji, związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci.

VI. Cele szczegółowe

Cel 1. Praca z rodziną

- 1) konsultacje i poradnictwo specjalistyczne,
- 2) pomoc prawna,
- 3) współpraca z instytucjami, organami i organizacjami działającymi na rzecz rodzin,
- 4) pomoc asystenta rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Cel 2. Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka oraz w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej

- 1) pomoc rodzin wspierających (w razie potrzeby),
- 2) udzielanie wsparcia rodzinie i dzieciom przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych,
- 3) edukacja rodzin.

Cel 3. Bezpieczeństwo dziecka i rodziny

- 1) finansowanie asystenta rodzinnego(w razie potrzeb)
- 2) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- 3) organizowanie spotkań mających na celu wymianę doświadczeń, integrację i edukację,
- 4) wczesna interwencja w rodzinach zagrożonych dysfunkcjami.

VII. Spodziewane rezultaty

1. Poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i ograniczenie liczby dzieci umieszczanych w placówkach
2. Poprawa sytuacji dziecka w rodzinie
3. Poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny i dziecka

VIII. Adresaci programu

Rodziny niewydolne wychowawczo oraz przeżywające trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci

IX. Termin realizacji programu

Program realizowany będzie w latach 2013 – 2015

X. Źródła finansowania

1. Środki pochodzące z budżetu Państwa
2. Środki własne gminy (dział 852 rozdział 85202 §3110)
3. Dotacje Unijne
4. Inne fundusze

XI. Realizacja programu

Działania mające na celu realizację założeń programu, a nastawione na bezpośrednią pracę z rodziną są koordynowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Papowie Biskupim przy współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym Gminy Papowo Biskupie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Posterunkiem Policji, Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej, Sołectwami poprzez:

- Diagnozowanie problemów rodziny i dziecka,
- Podejmowanie działań w środowisku, inicjowanie interwencji w uzasadnionych przypadkach,
- Opracowywanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach działania pomocy w środowisku lokalnym,
- Monitorowanie sytuacji rodzin, zwłaszcza niewydolnych w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, uzależnionych, stosujących przemoc,
- Dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin oraz efektów tych rodzin.

XII. Podsumowanie

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie warunków dla poprawy jakości życia rodziny i dzieci. Niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promocja rodzinnego stylu życia. Wskazane propozycje zawierają przede wszystkim działania profilaktyczne i wspierające.

Spodziewanym efektem realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucie bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.